

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. הוא שהקדיש עצמו עושה ואוכל שלא הקדיש אלא דמיו.....1
- ב. המקדיש עבדו אין מועלין בו ... דכולי עלמא קדוש ... עבדא כמקרקעי ... בשערו ... לאו כגזוז.....2
- ג. יש דברים שהם כקרקע ואינן כקרקע ... עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש ר"מ מחייב ... ענבים העומדות ליבצר ... כבצורות דמיין.....2
- ד. המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור.....4
- ה. גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים ... גדולים קנו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן.....5
- ו. נתייאשתי מפלוני עבדי ... אין לו תקנה אלא בשטר.....6
- ז. או בכסף או בשטר ... אין הלכה בר' שמעון ... משום דהוה ליה כליו של מקנה.....6

דף לט.

א. הוא שהקדיש עצמו עושה ואוכל שלא הקדיש אלא דמיו

המקדיש¹ את עצמו לא הקדיש אלא דמיו², והרי הוא חייב בדמי עצמו³, ומותר לו לעשות ולאכול שהרי לא נתקדש גופו בעבד.

¹ רמב"ם הלכות ערכין ותרמין פרק ו הלכה ב

² ולא דמי ממש למקדיש את העבד שהמקדיש את העבד גופו קנוי להקדש ואם אמר עבד זה הקדש עושה ואוכל וההעדפה הוי להקדש ואם אמר ידי עבדי זה הקדש הקדיש מעשה ידיו ואם יש במעשה ידיו שוה פרוטה בפעם אחת חל ההקדש על אותה פרוטה, אבל המקדיש עצמו אין גופו קנוי להקדש אלא דמיו לפיכך עושה ואוכל ואם יש שם ההעדפה אין להקדש בה כלום ואם אמר יקדשו ידי לעושהו ההעדפה היא להקדש ואינו חייב דמים להקדש שהרי לא הקדיש עצמו אלא מעשה ידיו. רדב"ז שם

³ במשנה למלך הקשה שכאן בגמ' מוקמינן לה כרבי מאיר דאית ליה אין אדם מוציא דבריו לבטלה, וצ"ע דרבינו פסק בפ"א מהלכות אלו דלא כרבי מאיר. ועיין אור שמח שתי' נראה דרבינו מדמה זה לאומר הריני נזיר מן הגרונרות, וכר' נתן אליבא דבית הלל, דנדור הוי מן הגרונרות, דכיון דמוכחא טובא על זה אמרינן דאין אדם מוציא דבריו לבטלה, יעוין בגזיר (דף ט' ע"ב) ורבינו פסק שם (הל' נזירות פ"א ה"י) בר' נתן, כן מדמה רבינו כאן דקדוש לדמיו, ואכמ"ל, ועיין מרכה"מ. ועיין ערוך השולחן העתיד הלכות ערכין ותרמין סימן מב סעיף יד שכתב אבל באמת נראה לענ"ד דבריו צודקים, דשם קאי הסוגיא לרב דאמר במקדיש עבדו כיון דלא אמר לדמי לא כיון לדמי אלא למיהוי עם קדוש כוונתו ופריך שם לרב מברייתא דעבד ומתריץ הא מני ר"מ היא ולדידיה שפיר הסוגיא שם, אבל אנן דלא קיי"ל כרב אלא דבמקדיש עבדו כוונתו לדמי כמ"ש בסעיף ב' א"כ כיון דכוונתו כן גם בעצמו כן אף דלא קאי לדמי כיון שבעצמו הקדיש לדמי.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ב. המקדיש עבדו אין מועלין בו ... דכולי עלמא קדוש ...

עבדא כמקרקעי ... בשערו ... לאו כגזוז

קיי"ל שעבדים כקרקעות, וכשם שאין מועלין במחומר כך אין מועלין באדם שהקדישו ולפיכך המקדיש עבדו⁴ אין מועלין בו ולא בשערו אף על פי שהוא עומד להגזוז⁵, מפני שהוא מחומר לו⁶ וכל זמן שהוא מחומר הולך ומשביח⁷.

**ג. יש דברים שהם כקרקע ואינן כקרקע ... עשר גפנים
טעונות מסרתי לך והלך אומר אינן אלא חמש ר"מ מחייב
... ענבים העומדות ליבצר ... כבצורות דמיין**

התובע את חבירו וטענותיו הם בדבר המחומר⁸ לקרקע שעדיין צריך לקרקע הרי הוא כקרקע, ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבים העומדות ליבצר⁹, אינו כקרקע.

לפיכך עשר גפנים טעונות, שבצר ראובן ה' מהם, וה' מהם עדיין טעונות, ושמועון טוענו ואומר עשר גפנים אלו יש לי בידך, והענבים שבצרת מחמש מהם גם הם שלי היו, וראובן אומר ה' בצורות אלו מסרת בידך, וטעונות היו

⁴ רמב"ם הלכות מעילה פרק ה הלכה י, ערוך השולחן העתיד הלכות מעילה סימן קעה סעיף ה
⁵ מ"מ דמיון לענבים העומדים ליבצר שנחלקו בזה ר"מ ורבנן בשבועות (מב, ב) דר"מ סבר כבצורות דמיין וחכמים אומרים לאו כבצורות דמיין ואמרין בסנהדרין (טו, א) דלחכמים אין מועלין בשערו, ואפילו לר"מ דס"ל דכל העומד להתלש כמטלטלי דמיא, מ"מ שיער שאני דכמה דקאי בראשו אשבוחי משבח ע"ש. ערוה"ש שם

⁶ הנה רבנותא קדמאי בניטין (עיין רמב"ן שם ל"ט ע"א ד"ה והכא) פירשו בשם ספר הישר לר"ת (סימן קל"ז), דבעודו מחומר דוקא אין מועלין, אבל כשנתלש לכו"ע מועלין, אף דההקדש היה בעודו מחומר, וכמו בגדולי הקדש דמועלין בהן, וכן הדש בשדה של הקדש, דאבקה מועיל (מעילה י"ג ע"א), וזה דחוק טובא, דמאי מועלין בשער דקאמר, אטו דוקא כשהוא מחומר, דאין זה דרך הנאתו כלל, ואין מועלין בשערו יהא דוקא במחומר, כ"ז לא נהירא. ומפירוש ר"ת הבנתי דמיירי כשתלשן, ובשעת הקדש היו עומדים לגזוז, דמר סבר כגזוז היו ולא קדוש, ומ"ס לאו כגזוז דמי, וקדוש השער ומעל בו כשתלשו. אור שמח שם.

⁷ ואין לשאול למה הוצרך למעם זה הא קיי"ל כחכמים, ונ"ל ע"פ מה שבארנו בח"מ סי' צה דלאו בכל מילי ס"ל דכקרקע דמיין ע"ש ולכן הוצרך למעם זה דאשבוחי משבח. שם ועיין אבן האזל

⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ צה ב

⁹ כתב הסמ"ע (סק"י) דכתב בדרישה (סעיף ה) דר' מאיר (שבועות מב ב) ס"ל אפילו צריכה קצת לקרקע הו"ל כמו שאינם צריכים לקרקע. ומשמעות הנמרא דסנהדרין (טו א) ובניטין (לט א) דמיירי דאי עומדים עוד בקרקע מכחשי, אבל אי משבחי כשעומדים עוד בקרקע לא הוי כקצור לכו"ע לא משמע כן. ודוחק לומר כמש"כ הר"ן (שבועות כד א) הואיל ולבסוף כשיהיה נגמרים מכחשי, אף עכשיו דלא מכחשי מ"מ הו"ל כקצור, דמה בכך סוף כל סוף עכשיו משבחי, ולכן ברור דר' מאיר מיירי דאין צריך לקרקע כלל. אורים יג

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ובצרתים ואשלם לך, וה' טעונות אלו לא היו דברים מעולם¹⁰, ושלי היו מעולם, אם הם עומדות ליבצר שאינם צריכים עוד לקרקע, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין, וכופר במקצת מטלטלין¹¹. ולהלן יבואר שי"א שרק לענין בעל חוב הרי הם כמטלטלין. ואם לא היו עומדות ליבצר, הרי כופר בקרקע¹², ומודה במטלטלין ואינו חייב שבועת מודה במקצת.

כשאומר לו י' גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר לא היו אלא ה', וכן שטענו תבואה יבשה העומדת ליקצר והודה לו במקצת וכפר לו במקצת, י"א¹³ שהרי זה נשבע עליה כשאר מטלטלין, והוא שאינם צריכים כלל לקרקע, שכל העומד ליבצר כבצור דמי, אבל אם הם צריכין לקרקע הרי הם כקרקע לכל דבר. ויש אומרים שאפילו עומדות ליבצר וחשובין כמטלטלין, לאו מודה מקצת הוא אלא הילך מיקרי שהרי עומדות לפניו בקרקע, וכן עיקר¹⁴.

וכשאומר לו עשרה¹⁵ ענבים מסרתי לך ובצרת ושלם כולם, והוא אמר שלא נמסר לו ולא בצר רק חמשה, י"א שהואיל ומסתעף מקרקע אף שעכשיו כל התביעה בבית דין הוא ממון גמור מ"מ מתחילה בעת נתינה היה קרקע ואינו נשבע. וי"א¹⁶ שעכשיו הוא תביעת ממון והו"ל מטלטלין, ונשבע.

י"א¹⁷ שכל העומד ליבצר כבצור דמי ואינו כקרקע רק לענין כפירה והודאה במקצת, אבל לענין חיוב שומרים ושבועת שומרים ואפילו טענת מודה במקצת בשומרים הוא

¹⁰ בר"ן מתחילה [כתב] דמיירי שכבר בצר כל הענבים והתובע אומר שלם לי דמיהן והנתבע מודה לו במקצת ורוצה לשלם לו ובמותר כופר, ואפ"ה אם טענו שהפקיד בידו ענבים שהיו צריכים לקרקע עדיין הוה ליה כתובעו קרקע וא"צ לו לישבע שבועה דאורייתא, וכתב דאע"ג דבשעת התביעה כבר בצרן והטענה היא בדמיהן ואין כאן שבועת קרקע אלא שבועת מטלטלין, מ"מ כיון דעיקר הפקדון הוה במחבור לקרקע הרי הוא כתובע קרקע. ומסיק דהרשב"א חולק על סברא זו ומוקי לה בתבעו הענבים כו', כמו שנכתב כאן שחלקם לא בצר. וגם הראב"ד [פ"ה מטוען ה"ב] סבירא ליה כהרשב"א וכמו שכתבו הטור ומור"ם בסמוך בסוף הסימן. סמ"ע יא

¹¹ כיון דקי"ל כל העומד ליבצר כבצור דמי והענבים שבחמשה הטעונות חשובות כמטלטלין, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין וכופר במקצת מטלטלין, שהרי הוא מודה בחמש שבצרן ואכלן ורוצה לשלם אותם וזה אינו הילך, וכופר בענבים שעודם טעונות ומשום שהם כבצורות דמיין נשבע עליהם, דאי לאו כבצורות דמיין הוה קרקע והוה ליה מודה מקצת כמטלטלין וכופר בקרקעות ולא היה צריך לישבע.

¹² דאע"ג דההודאה היא בדבר המטלטל, מ"מ הכפירה היא בדבר הצריך לקרקע והוא כקרקע ואין נשבעין על כפירת קרקעות. סמ"ע שם יד

¹³ דעת המחבר שם

¹⁴ ש"ך י

¹⁵ רמ"א שם ואורים טו

¹⁶ עיין תומים טז

¹⁷ נתיב"מ ב, ועיין תומים (סק"ג) דבררתי הך כפירה והודאה פירושו דתבעו הלויית לך עשרה גפנים, והלה אומר רק חמשה, או מכרתי לך עשרה, והלה אומר חמשה, והוה ענין כפירה והודאה, אבל תבעו עשרה גפנים מסרתי לך לשמור והלה אומר רק חמש, בזה ס"ל לרמב"ם (פ"ה מט"ז ה"ד) שהוא דברי מחבר דהו"ל כמחבור ואין נשבעין, ע"ש באריכות. ועיין שם דהעליתי דהרא"ש חולק וס"ל איפכא, לענין שבועה וכפל הואיל ולא דמי לכסף וכלים הו"ל כקרקע דאין נשבעין עליהם כלל, ומצי המוחזק לומר קים ליה כהרא"ש וראב"ד. אורים יד ועיין קצוה"ח ד שם דהרמב"ם לשיטתו דסובר דשומרין בעי משיכה וכמ"ש בפ"ב משכירות (ה"ח), א"כ

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

בקרקה. וי"א¹⁸ שאינו בקרקע אף לשאר דברים. וי"א¹⁹ שהרי הם בקרקע לכל דבר מלבד לענין גביית בעל חוב וגביית מזונות שהעומדים ליבצר כמטלטלין ואין גובים כיון שלא סמכה דעתם עליהם, שהרי כשיתבע ילכו ויבצרו אותם.

נחלקו הפוסקים²⁰ במחובר לקרקע אבל אין צריך לקרקע כבר, כגון ענבים העומדים להבצר, אם דינם בקרקע לענין קנין.

כל הנזכר אינו אלא כשהסכסוך על ענבים, אבל על גפנים גופם לכו"ע הוי בקרקע²¹.

ד. המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור

בענבים העומדים ליבצר אי אפשר במשיכה כיון דמחובר הוא, וקנין חזקה לא מהני ביה כיון דהוי כמטלטלין לא מיקני בחזקה, וע"כ לא משכחת אלא בתורת אגב דא"צ לקרקע כלל דנקנין אגב קרקע כשאר מטלטלין ע"ש במגיד משנה, וכיון דבקרקה לא נתחייב בשמירה גם במטלטלין שעליה לא נתחייב, וא"כ הכא נמי לא נתחייב במטלטלין שעליה כיון דאינו אלא אגב קרקע ודו"ק.

¹⁸ סמ"ע שם יא דרישה ה

¹⁹ דעת הש"ך שם ס"ק ט דלעולם אינו נשבע עליהן דדין קרקע יש להן, דהרמב"ם בפירוש המשנה פרק שבועות הדיינים [מ"ו] שכתב שם וז"ל, מחלוקת חכמים ור' מאיר היא בענבים העומדים ליבצר והלכה כחכמים, ולא כמו הראב"ד והרב המגיד והגהות מיימוני [אות ד'] פ"ה מהלכות טוען [ה"ד] שהבינו מדעת הרמב"ם שם שפסק כר' מאיר, וגם בש"ס מפרש פלוגתיהו במאי פליגי, משמע דקי"ל כחכמים, וכדקי"ל בכל דוכתא יחיד ורבים הלכה כרבים, ובפרט דתנן במתניתין להדיא ר' מאיר אומר כו' ואין חכמים מודים לו (כו'), כיצד [כו'] וחכמים אומרים כל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע, רק הרמב"ם חילק בין שומרים לשאר דברים כנזכר ובוזה אינו נראה. חדא, דלא מסתבר לחלק בכך, ועוד, דא"כ הו"ל למתניתין לפרושי, ועוד, דא"כ ל"ל למתניתין למודה מקצת, אלא משמע דלחכמים בכל מילי המחובר לקרקע כקרקע דמי, וכן נראה מדברי רב האי גאון בספר משפטי שבועות שם דבכל ענין אין נשבעין על פירות המחברים לקרקע אלא נראה דוקא גבי בעל חוב ומוזני וכהאי גוונא דאין גובים ממטלטלים משום דלא סמכא דעתייהו עליהן וכדאיתא בפרק מציאת האשה [כתובות ס"ז ע"א] ושאר דוכתי טובי, והנך נמי מעיקרא לא סמכא דעתייהו אפירות שיהיו ביד יתמי לגדור בשעה שיבואו לגבות, אבל בעלמא בכל דוכתי כל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע, כן נראה לי וכן כתב בהגהות אשר"י פרק השואל [סי' י"ט] וכן נראה דעת הראב"ד בהשגות שכתב בפ"ה מהלכות טוען [ה"ד] וז"ל, ולפעד"נ טעם נכון וכמו שכתבתי, דבעל חוב שאני דלא סמכא דעתייהו כלל כיון דברשות יתמי נינהו ועומדים לגדור וכל אימת דבעי גדרי להו כגדור דמי, דמימר קאמר אי תבענא להו לדינא גדרי להו. ואפשר גם התוספות והגהות אשרי והראב"ד כיונו לזה.

²⁰ בשו"ע סימן קצנ סעיף א הביא דעת הרמב"ם שבאין צריך לקרקע דינם כמטלטלין, והרמ"א הביא בשם יש חולקין דעת הטור שגם בא"צ לקרקע דינם בקרקע, ועי' בסמ"ע שהאריך כאן מהא דסימן צה סעיף ב שהביא המחבר ג"כ לחלק לענין חיוב שבועה בין צריך לקרקע ובין א"צ לקרקע, ולא הגיה הרמ"א שם, ואילו בסימן שא סעיף ה לענין חיוב שומרים סתם גם המחבר שאפילו ענבים העומדים להבצר דינם בקרקע, וע"כ פירש הסמ"ע דסתם ענבים העומדים להבצר שנזכר בלשון הרמב"ם והשו"ע מיירי שצריכין קצת לקרקע, ולכן סתם המחבר בסימן שא שדינם בקרקע, אבל לענין קנין ואונאה ס"ל דאף צריכין קצת לקרקע לא הוי בקרקע, דסו"ס עומדים להבצר היום או מחר, והרמ"א סובר דאף שא"צ לקרקע כלל דינם בקרקע, והש"ך חולק, וסובר שלהרמב"ם והשו"ע אם צריך קצת לקרקע דינם בקרקע לכל מילי, וכ"כ הט"ז.

²¹ ש"ך יא, אורים שם יז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

כבר התבאר במסכת יבמות דף מח. ומסכת נזיר דף סב: שהמפקיר²² עבדו זוכה בעצמו ויוצא לחירות, אבל צריך גט שיחרור להתירו בבת ישראל²³, ואם מת קודם ששחררו, כותב לו היורש גט שחרור²⁴. כל עבד שמסתמא נתיאשו ממנו בעליו חשוב כהפקר²⁵, ודינו כנזכר.

ה. גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו בהן עבדים ... גדולים קנו עצמן בני חורין קטנים כל המחזיק בהן זכה בהן

גר שמת²⁶ ואין לו יורשין, דקי"ל כל הקודם בנכסיו זוכה בהן, והיו בהן עבדים גדולים, הם זכו בעצמן, והרי הם בני חורין גמורים ומותרים בישראלית, ואף על גב שאין כאן מי שיתן להם גט שיחרור²⁷.

ואם הניח עבדים קטנים אין להם יד לזכות בעצמם וכל הקודם בהם זכה כמו בשאר נכסיו. ואם לא זכה בהם שום אדם עד שיגדלו, יש אומרים²⁸ שאין להם תקנה בבת חורין, מפני שבשעת מיתת הגר לא פקע איסור העבדות מהם שהרי כל הקודם זכה בהן, כשיגדלו אף על גב שמבחינה ממונית פקע מהם שהם זוכין בעצמן כשיגדלו, איסור לא פקע מהם²⁹. ויש חולקין³⁰

²² שו"ע ונו"כ יו"ד רסו סד

²³ לאפקועי איסוריה דאע"ג דחובת שיעבוד הגוף נסתלק מעל העבד כיון שהפקירו זהו לעניין חובת ממון כמו כל ממון שהאדם מפקיר, אבל לעניין איסורא הא אין כאן אחד מהשלשה דרכים שהעבד קונה את עצמו ולכן צריך גט שחרור להפקיע איסורו, ופשוט הוא שכופין אותו לכתוב לו גט שחרור ונראה דבכאן לא מהני כסף שהרי כספו כבר הפקיר ואין לו תקנה אלא בשטר שחרור. והמפקיר עבדו ומת קודם שכתב לו השטר שחרור היורש כותב לו השטר שחרור. ערוך השולחן שם צו

²⁴ ואף על גב דהיורש אינו יורש כלום שהרי כבר הפקירו ובאמת יש בנמ' מי שסובר כן דהעבד אין לו תקנה (גיטין מ). משום דאיסורא אינו שייך להוריש ליורשים מ"מ לא קי"ל כן דהיורש עומד במקום מורישו ויכול לכתוב לו שטר שחרור ונראה דגם אותו כופין לזה והטעם שיכול להוריש זה נ"ל דכשם שהוא עצמו יכול לכתוב גט שחרור אף על פי שאין לו עליו דין ממון אלא משום דעדיין מקרי עבדו וה"נ מוריש זה השם ליורשו ולכן גם היורש נקרא אדון ויכול לכתוב לו גט שחרור. ערוך השולחן שם.

²⁵ ערך לחם מתוספות יבמות דף מה: ד"ה כיון.

²⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו סה חו"מ ערה כט

²⁷ ואף על גב דגבי המפקיר עבדו אמרינן שצריך גט שיחרור, עבד של ישראל שאני, שהרי יש לו יורשים ואף על גב שהפקירו פש לו איסורא גביה ואותו האיסור הוא מוריש לבניו לפיכך צריך גט שיחרור מן היורשים, אבל גר שאין לו יורשין אין מי שיורש האיסור, אלא הוא עצמו זוכה גם באיסור ויוצא במיתת הגר לחירות גמור אפילו בלא גט שחרור. לבוש יו"ד שם

²⁸ רמ"א יו"ד שם

²⁹ לבוש שם ומ"ז לה ש"ך פב

³⁰ ב"י שם

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ואומרים כיון שבשעה שגדל יש לו יד לזכות בעצמו בממונא, זוכה בעצמו גם באיסורו ומותר בבת חורין.

דף לט:

ו. נתייאשתי מפלוני עבדי ... אין לו תקנה אלא בשטר

עבד כנעני³¹ קונה עצמו בשטר. כיצד, כותב לו על הנייר או על החרס הרי אתה בן חורין, הרי אתה לעצמך, או אין לי עסק בך, כל אחת מן הלשונות הללו איזה מהם שירצה ומוסרו לידו ויוצא בו לחירות.

ודוקא כשכותב לו הלשונות הללו בשטר, ומזכהו לו, משתחרר, כמו באשה דכתיב בה (דברים כד פסוק א) וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִי־תַת וְנָתַן וּגְו', אבל אם אמר לו אחת מן הלשונות הללו בעל פה אינו כלום³².

ז. או בכסף או בשטר ... אין הלכה בר' שמעון ... משום

דהוה ליה כליו של מקנה

מלבד בשטר העבד קונה עצמו גם בכסף³³, ובראשי אברים, בכסף כיצד, בין על ידי אחרים כגון שנתן אחד מעות לרבו ואמר לו על מנת שיצא בהם עבדך לחירות, כיון שקבל הרב הכסף או השוה כסף יצא העבד לחירות ואין צריך דעת העבד, ואפילו מוחה העבד אין משגיחין בו³⁴, דכשם שקונהו בכסף בעל כרחו כן מקנהו בכסף בעל כרחו.

והוא הדין אם נתן אחד מעות לעבד³⁵ ואמר על מנת שתצא בהם לחירות, אם רצה האדון לקבל המעות מיד העבד יצא העבד לחירות, ואם לא רצה לא קנה גם העבד

³¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסז מא מב

³² דעבד גופו קנוי לו והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול ש"ך שם נה

³³ שו"ע ונו"כ שם כו

³⁴ וא"ל הא אין חבין לאדם שלא מדעתו שאני הכא דקבלת רבו את הכסף גרמה לו להשתחרר מאליו ואין אחרים חבין לו אלא קבלת רב והרב אין נעשה אלא מקבל הכסף לצורך עצמו הכי אמרינן בגמרא. ט"ז שם יב. הר"ן כתב שדעת הר"ף והרמב"ם דוקא שלא מדעתו אבל בע"כ לא ובשטר לכ"ע בע"כ לא. ש"ך שם מג

³⁵ והוא הדין במלוה מעות לעבד על מנת שיצא בהם לחירות. ואם לא אמר כן קנה האדון המלוה, שהרי הוא קונה גוף ופירות, ועיין רדב"ז סימן נ"א [ח"ד סימן אלף קכ] שכתב דמהני גלוי דעת בכיוצא בזה. ערך לחם למנהיק"ש שם

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

את המעות, דהא זה לא נתנם לו אלא על מנת שיצא בהם לחירות, וכיון שאין האדון רוצה המעות חוזרים.

ויש אומרים³⁶ שאף קונה עצמו בחליפין, כגון שנתן לו אחד כלי על מנת לצאת בו לחירות, ועשה באותו כלי חליפין לאדונו, יצא לחירות³⁷. אבל אם אדונו נתן הכלי לא יצא לחירות, שאין קונים בכליו של מקנה³⁸.

³⁶ רמ"א שם בדעת ר"ת והראב"ד בהשגות ור' ירוחם

³⁷ שוהתוס' והרשב"א כתבו בשם ר"ח והרמב"ם שאינו נקנה בחליפין אלא בתורת דמים וכן כתב הטור בשם הרמ"ה וז"ל דחליפין לא מהני אלא לאפקועי שעבודא אבל לא לאפקועי איסורא ודוקא דלית ביה ש"פ אבל אי אית ביה ש"פ מהני אף לאפקועי איסורא וה"מ בחליפין הניתנים בתורת דמים אבל בסתם חליפין מספקא לן אי כשוה כסף דמי ומהני לאפקועי איסורא דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה או לא כשוה כסף דמי מידי דהוה אקידושי אשה דמהני בה כסף ושוה כסף ולא מהני חליפין ע"מ להחזיר (כמו שנתבאר בא"ע סי' כ"ט) אף על גב דאית בה שוה כסף ה"ה נמי הכא ואי סבירא לן דלאו כשוה כסף דמי ולא מהני אלא לאפקועי שעבודא עבדינן לחומרא דאיסורא הוא ודינא הוא דכפינן ליה לאדון או ליורשיו אם מת הוא למיכתב גט שחרור מידי דהוה אמפקיר עבדו עכ"ל ועיין בח"מ סי' ר"ב ור"ג מדין קניית חליפין. ש"ך שם מד

³⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ קצה ב